

شرح جامع

حقوق اداری

«حقوق»

مولف: پڑواک محمدعلی نژاد

پیشگفتار مولف

خداوند را سپاس می‌گوییم که فرصتی دست داد تا بتوانیم اهم مطالب درس حقوق اداری را در جلدی فشرده و کاملاً گویا، تقدیم به دانشجویان حقوق نمائیم. چرا که، آن‌چه در ابتدا در نظر دانشجویان حقوق - به خصوص علاقمندان به حقوق عمومی - نقش می‌بندد. حجم فوق‌العاده زیاد این درس می‌باشد، لذا شاخص این نوشتار را نخست برگزیده‌گویی و سپس بر ساده فهم بودن آن گذاشتیم و سعی بر آن نمودیم که از متن خارج نشویم و به حاشیه وارد نگردیم.

لازم به ذکر است که گزیده‌گویی ما تا جایی مورد توجه بوده‌است که این دفتر را از جامعیت و کاملیت نیندازد و در جای‌جای این نوشتار این هدف را داشتیم که مطالعه این کتاب بتواند به طول کامل نیازهای یک داوطلب شرکت در کنکور کارشناسی ارشد را، برطرف کند. البته لازم به ذکر است دانشجوی حقوق هیچ‌گاه از مراجعه به قانون بی‌نیاز نخواهد بود آنچه به جد به دوستان داوطلب توصیه می‌نمایم (به عنوان دانشجویی که سابقه شرکت در آزمون کارشناسی ارشد در سال‌های اخیر را دارم) این است که قوانینی که در این نوشتار به آن‌ها ارجاع شده، به طور کامل مورد مطالعه قرار گیرد. (به خصوص قوانین مدیریت خدمات کشوری، قانون دیوان عدالت اداری، قانون استخدام کشوری و ...)

با توجه به سؤالات سال‌های اخیر کنکورهای سراسری کارشناسی ارشد در حقوق اداری، در می‌یابیم که رویه، بر توجه به اصول حقوق اداری و مفهومی شدن سؤالات است و از آن مهم‌تر این که استخوان‌بندی سؤالات، تأکید بر کتاب نفیس «حقوق اداری» نوشته استاد ارجمند آقای منوچهر طباطبایی مؤتمنی است، لذا این کتاب را به طور بسیار زیاد از این کتاب استخراج کردیم و سرفصل‌های این دفتر را منطبق بر ابواب کتاب فوق نمودیم و هر جا که ضرورت دیده می‌شد، برخی مطالب به روز شد و برخی مسائل، بیشتر شکافته شد.

در پایان، این نوشته‌ی کوچک را به مرد بزرگ حقوق اداری ایران دکتر منوچهر طباطبایی مؤتمنی تقدیم می‌نمایم، کسی که علی‌رغم کهولت سن بسیار، همچنان خستگی‌ناپذیر به تحقیق و پژوهش ادامه می‌دهد.

با سپاس

پژواک محمد علی نژاد

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار ناشر	۳
پیشگفتار مولف	۴
کلیات حقوق اداری	۹
مبحث نخست: تعریف حقوق اداری	۹
مبحث دوم: ویژگیها یا خصوصیات حقوق اداری	۱۰
مبحث سوم: فرق حقوق اداری با علوم اداری	۱۰
مبحث چهارم: وظایف اداری قوهی مجریه و موضوع حقوق اداری	۱۱
باب اول: سازمان اداری کشور	
فصل اول: مقامات عالی سازمان اداری کشور	۱۶
مبحث اول: مقام رهبری	۱۶
مبحث دوم: مقام ریاست جمهوری	۱۷
مبحث سوم معاون اول رئیس جمهور وزیران	۱۸
مبحث چهارم: هیات وزیران	۲۵
فصل دوم: سازمان اداری کشور در شهرستانها	۲۶
مبحث اول: نظامها یا سبکهای اداری	۲۶
مبحث دوم: تقسیمات کشوری	۳۲
مبحث سوم: سازمان منطقه‌ای قوه مرکزی و سازمان‌های محلی	۳۳
فصل سوم: مؤسسات عمومی	۵۰
مبحث اول: مفهوم مؤسسه عمومی	۵۰
مبحث دوم: مؤسسه عمومی و عدم تمرکز اداری	۵۰
مبحث سوم: اقسام مؤسسات عمومی	۵۱
مبحث چهارم: میدان عمل مؤسسات عمومی	۵۱
مبحث پنجم: فرق بین مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی	۵۱
مبحث ششم: نظام حقوقی مؤسسه عمومی	۵۱
مبحث هفتم: سازمان اداری مؤسسات عمومی	۵۲
مبحث هشتم: محاسن و معایب مؤسسات عمومی	۵۲
مبحث نهم: وجوه افتراق بین شرکت‌های دولتی و مؤسسات دولتی	۵۳

مبحث دهم: مؤسسات و نهادهای انقلابی (نهادهای و مؤسسات عمومی غیردولتی).....	۵۴
فصل چهارم: نظام‌های حرفه‌ای یا صنفی.....	۵۵
خلاصه باب.....	۵۶

باب دوم استخدام دولتی

فصل اول: کلیات.....	۶۳
مبحث اول: تعریف مستخدم یا کارمند دولت.....	۶۳
مبحث دوم: انواع کارمندان دستگاه‌های اجرایی مشمول قانون:.....	۶۳
مبحث سوم: دایره مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری.....	۶۵
فصل دوم: اصول کلی نظام طبقه‌بندی مشاغل در قانون استخدام کشوری ۱۳۴۵ و قانون نظام هماهنگ پرداخت ۱۳۷۰.....	۶۷
الف) مفهوم طبقه‌بندی مشاغل.....	۶۷
ب) چگونگی اجرای طبقه‌بندی مشاغل.....	۶۷
ج) تخصیص طبقات شغلی به گروه‌های جدول حقوق و ضوابط آن.....	۶۸
فصل سوم: احکام طبقه‌بندی مشاغل و نظام حقوق و مزایای مستخدمین در قانون مدیریت خدمات کشوری.....	۷۰
مبحث اول: احکام طبقه‌بندی مشاغل.....	۷۰
مبحث دوم: حقوق ماهانه و مزایای شغلی، جدول حقوق، امتیاز، ضریب ریالی و چگونگی محاسبه حقوق.....	۷۱
فصل چهارم: بازنشستگی و حقوق وظیفه.....	۷۴
بند اول: بازنشستگی.....	۷۴
بند دوم: حقوق وظیفه.....	۷۵
بند سوم: صندوق بازنشستگی کارکنان دولت و صندوق رفاه بازنشستگان.....	۷۶
بند چهارم: رسیدگی به شکایات مستخدمین.....	۷۷
فصل پنجم: تاریخچه و تحول قوانین استخدامی و ویژگی‌های استخدام عمومی.....	۷۸
نگاهی به تاریخچه و تحول قوانین استخدامی.....	۷۸
ماهیت حقوقی استخدام دولتی.....	۷۹
درجه بستگی مستخدم به دولت.....	۷۹
فصل ششم: تکالیف و مسئولیت‌های مستخدمین عمومی.....	۸۱
مبحث اول: تکالیف و وظایف مستخدمین عمومی.....	۸۱
مبحث دوم: مسئولیت مستخدمین عمومی.....	۸۴
فصل هفتم: حقوق اجتماعی مستخدمین.....	۸۷
مبحث اول: حقوق مدنی.....	۸۷
مبحث دوم: حقوق و آزادی‌های سیاسی.....	۸۷
فصل هشتم: حالات استخدامی.....	۸۹
مبحث اول: انتقال.....	۸۹
مبحث دوم: مأموریت.....	۹۰
مبحث سوم: سایر حالات استخدامی.....	۹۰

خلاصه فصل	۹۲
-----------------	----

باب سوم: خدمات اداری دولت: پلیس اداری و خدمات عمومی

فصل اول: پلیس اداری	۹۹
مبحث اول: فرق بین پلیس اداری و پلیس قضایی	۹۹
مبحث دوم: هدف‌های پلیس اداری	۱۰۰
مبحث سوم: مقامات پلیس اداری	۱۰۱
مبحث چهارم: همکاری مقامات پلیس اداری با یکدیگر	۱۰۱
مبحث پنجم: ابزارها یا نظامات پلیسی	۱۰۱
مبحث ششم: حدود اختیارات پلیس اداری در حالت اضطراری	۱۰۲
فصل دوم: خدمات عمومی	۱۰۳
مبحث اول: تعریف خدمات عمومی	۱۰۳
مبحث دوم: شاخص خدمت عمومی	۱۰۳
مبحث سوم: ایجاد و یا حذف خدمات عمومی و سازمان دادن آنها	۱۰۴
مبحث چهارم: نظام حقوقی خدمات عمومی	۱۰۴
مبحث پنجم: راه‌های اداره خدمات عمومی	۱۰۵
مبحث ششم: ظهور خدمات صنعتی و بازرگانی دولت و بحران نظریه خدمات عمومی	۱۰۵
فصل سوم: کمک به امور عام‌المنفعه و امور خیریه (سیاست حمایتی دولت و یارانه)	۱۰۷
فصل چهارم: حدود وظایف و مشاغل اداری دولت	۱۰۹
خلاصه باب	۱۱۰

باب چهارم: شخصیت حقوقی سازمان‌های اداری و اعمال حقوقی اداری

فصل اول: شخصیت حقوقی سازمان‌های اداری	۱۱۵
مبحث اول: مفهوم شخصیت حقوقی	۱۱۵
مبحث دوم: فواید عملی شخصیت حقوقی در حقوق عمومی و اداری	۱۱۶
مبحث سوم: مبنای علمی شخصیت حقوقی	۱۱۶
مبحث چهارم: اقسام اشخاص حقوقی	۱۱۷
مبحث پنجم: قواعد مشترک بین اشخاص حقوقی	۱۱۹
فصل دوم: اموال و ثروت‌های عمومی	۱۲۰
الف) اموال عمومی	۱۲۰
ب) اموال خصوصی	۱۲۱
ج) نگهداری و حق استفاده از اموال عمومی	۱۲۲
فصل سوم: اعمال اداری	۱۲۳
مبحث اول: اعمال اداری یکجانبه (تصمیمات اداری عام و خاص)	۱۲۳
مبحث دوم: اعمال اداری دوجانبه یا قراردادهای اداری	۱۲۹
خلاصه باب	۱۵۲

باب پنجم: مسئولیت مدنی دولت و مستخدمین عمومی

فصل اول: تشخیص بین مسئولیت شخصی مستخدم و مسئولیت دولت	۱۵۹
فصل دوم: مسئولیت شخصی مستخدمین	۱۶۰
فصل سوم: مسئولیت مدنی دولت	۱۶۱
مبحث اول: سابقه مسئولیت دولت	۱۶۱
مبحث دوم: مسئولیت دولت از لحاظ خطای اداری	۱۶۱
مبحث سوم: مسئولیت بدون تقصیر یا مسئولیت دولت از لحاظ خطر	۱۶۳
مبحث چهارم: مسئولیت دولت از لحاظ قوه قضائیه	۱۶۴
مبحث پنجم: مسئولیت مدنی قوه مقننه	۱۶۵
خلاصه باب	۱۶۶

باب ششم: حاکمیت قانون در روابط دولت و افراد و مسئله دادگاه‌های اداری

فصل اول: مفهوم حاکمیت قانون	۱۷۱
مبحث اول: قواعد حقوقی حاکم بر دستگاه‌های اداری	۱۷۱
مبحث دوم: صور مختلف تخلف از قواعد حقوقی (موارد نقض قانون)	۱۷۲
مبحث سوم: ضمانت اجرای اصل حاکمیت قانون	۱۷۵
فصل دوم: نظارت قضایی بر اعمال و تصمیمات اداری و مسئله دادرسی اداری	۱۷۶
مبحث اول: چگونگی نظارت قضایی در حقوق کشورهای دیگر	۱۷۶
مبحث دوم: فلسفه وجودی دادگاه‌های اداری	۱۷۶
مبحث سوم: نظارت قضایی بر سازمان اداری در حقوق ایران	۱۷۷
خلاصه باب	۱۸۲